

A HÍR ÉS A NEJLONZSÁK

BORDÁS GYŐZŐ

A hír: „Március hatodikán, Pechán József halálának 80. évfordulóján egyházi szertartással felszentelték a festő új sírhelyét, fia, az ugyancsak festő, Pechán Béla nyugvóhelyén. Mint már beszámoltunk róla, a verbászi régiségkedvelők egyesülete és a G17 plusz nemkormányzati szervezet kezdeményezésére exhumálták a nyolc évtizede elhunyt festő földi maradványait, és a pusztulásra ítélt régi katolikus temetőből áthelyezték az óverbásziba. Ugyancsak ide helyezték át Medgyessy Ferenc szobrász 1924-ben faragott értékes, előzőleg restaurált síremlékét is. Az évforduló alkalmából kiállítás nyílt a festő műveiből, majd a szépszájú közönségnek Bela Duranci ismertette Pechán munkásságát, Bordás Győző pedig Pechán és Medgyessy barátkozásáról és művészi pályájuk összefonódásáról beszélt. Az ünnepséget a kulai Népkör énekkara és a feketicsi ME szavalói tették ünnepélyesebbé” (Magyar Szó, 2002. március 10.).

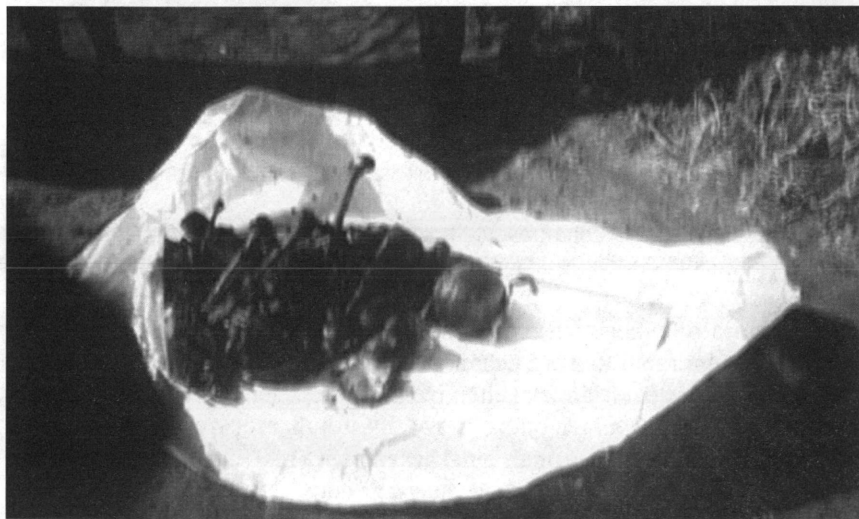
Ez tehát a hír. Pontos adat- és ténszerű. Mint kiderül belőle, magam is ott voltam, bár első pillanattól fogva keserű szájjal fogadtam a felkérést. Nem, nem az zavart, hogy évfordulót ünnepeltünk, magam is kifogásoltam volna, ha netán megfeledekzünk Pechán József halálának 80. évfordulójáról. Annak idején éppen én tettem szóvá, hogy senkinek sem jutott eszébe az 50. évforduló, meg születésének a 100. évfordulója sem.

Tehát jóleső érzéssel kellett tudomásul vennem, hogy a kisváros most már gondol az évfordulóra, gondol kiállításra, katalógusra, tudományos tanácskozásra, monográfiára... S ebben a gondoskodásában még tovább is megy, mint jómagam tettem volna. Ők ugyanis látják, hogy a régi temető halálra van ítéelve, s ezért arra is gondoltak, hogy méltóbb helyet kapjon immáron a festő a szemétdombnál, s ezért csontjait áthelyezik ama új temetőbe (mellesleg fia, Béla kriptájába), ami még nincs halálra ítéelve.

Mint ahogy néhány évvel ezelőtt szegény Szirmai Károlyt is áthelyezték egyik temetőből a másikba, mert hogy esetében már sírgyalázás is történt, ahogyan akkor mondtam, pecsétgyűrűjéért és aranyfogáért még kriptáját is feltörték, kifosztották.

S akkor mi zavar? Hogy ma már még a nyugvóhelyünk sem lehet végleges. Ha így folyik a csontok ide-oda viszegetése, cipelése, nem ez a sors vár valamennyiünkre?

Egy döbbenetes élményem egészen a közelmúltból. Most szerkesztem a *Híd* alapítója emlékiratainak a második kötetét. Az özvegyi szoba falai tele képekkel, ezek közül kellene választanom egyet a fedőlapra. S míg a képeket nézem, egyszer csak megakad a tekintetem első szerkesztőnk nagy íróasztalán, s rajta egy aransárga fémedényen. Zavartan nézem, mi ez? – A férjem urnája – mondja az özvegy. Mit lehet ilyenkor mondani? Lehet, hogy így kell ezután temetkeznünk, hogy a család amíg némi tiszteletet érez a megboldogult iránt... aztán meg...

De sem Pechán Józsefünket, sem Szirmai Károlyunkat nem hamvasztották, hanem annak rendje és módja szerint eltemették, és nem is a földbe, mint a halottak legtöbbszörét, hanem előkelőbb, polgári szokás szerint kriptába, talán arra is ráérezve, hogy egykori exhumálásuk egyszerűbb legyen. Pechán Józsefet még érckoporsóba is helyezték. Az egykori krónikások azt is megjegyezték, hogy tizenkét pár ló volt befogva a halottaskocsi elé, s hogy a gyászmenet eleje már a temetőben volt, amikor a végén rekedtek még csak indulni készültek. Érc-

koporsóban volt tehát festőnk, a mai krónikás viszont arról kell hogy beszámoljon, ebből szedték elő csontjait, amit nejlonzacszkóba raktak, úgy, ahogyan az itt éktelenkedő kép is bizonyítja – írjuk ide – Müller Károly felvételén. Nézem a képet, nézem, és elmegy a kedvem a megemlékezéstől, a tisztelgéstől, az újbóli kegyeletadástól. Ha már ott volt az az időtálló koporsó, nem azzal együtt kellett volna áthelyezni az újabb családi kriptába? Így kell összedobálni azt, ami az emberből nyolcvan év után megmarad? E soraim olvasói csak fekete-fehérben láthatják a csontkupacot, de nekem a fotográfus – a mai technikának megfelelően – e-mailen küldte színesben. Színesben, ahol a tavaszi napsütésben lilákban és vörösökben játszanak a csontok ama bizonyos fehérén rikító nejlonzásakon. Mintha csak gúnyt űznének a mester Wilhelm-képével.

Vagy mégsem? De ezzel nyilván már csak én áltatom magam, hogy ez a halom csont Medgyessy *Kölyökszörnyének* improvizatív változata is lehet. Hát nem vicсорít ott valami? Az állkapocsban a fogak, és nem tátonganak a szemgolyó mély üregei? (Vajon hány ilyen és hasonló csontkupac kerül most elő a tömeges exhumálások idején, kérdezhetném sok-sok mai újsághír nyomán.) De témám továbbra is Pechán meg Medgyessy Ferenc. Mert hogy eme Pechán síron ott volt a szobrász által huszonnégyben faragott síremlék is, amit földijeim derék módon ugyancsak megvédeni kívántak. Szép gesztus, magam is a megvédésre voksolok, már csak azért is, mert remekbe szabott munka, a mester Radnainé síremlékére emlékeztet leginkább.

És a kapcsolatokat Pechán és Medgyessy között, hiszen ki emlékszik arra, hogy 1909-ben kialakult barátságukból négy évvel később egy hatalmas verbászi kiállítás lett, amelyet Bela Duranci barátom ma is mint az első modern vajdasági tárlatot emlegeti. S amely aztán elkerült Kúlára, Zomborba, Palánkára . . . S ezen a kiállításon Pechán száz vászna mellett ott volt Medgyessy *Kölyökszörnye*, *Ülő kislánya*, *Tehervivő férfija* . . ., tehát azok a szobrok, amelyekről László Gyula mondja, hogy alkotójuk ezek révén „az európai magyarságnak és magyar európaiságnak lesz annyira része, hogyha voltaképpen felmerül a kérdés, mit is jelent, hogy magyar, akkor Petőfi, Vörösmarty, Ady, Bolyai, Bartók és sok nemes társuk mellett Medgyessy életműve is felidéződik benne. Míg azok szóval, zenével, szabadságukért való küzdelmükkel, Medgyessy szobrokkal érzékelteti meg bennünk önmagunkat”. És képpel Pechán József, tehetnénk mi ma hozzá.

Ismét eltemettük hát Pechán Józsefet, isten nyugosztalja, és immáron új helyén a Medgyessy-síremlék is. De azóta sem hagy nyugton ez az (újra)temetés. Jobban örültem volna, ha minderre nem kerül sor. S főleg nem a nejlonzásokban!

